

5.2. Regional development banks functioning mechanism and perspectives of their creation in Ukraine

5.2. Механізм функціонування регіональних банків розвитку та перспективи їх створення в Україні

В сучасних умовах основне завдання розвитку банківської системи України полягає у забезпеченні довгострокової ефективності, у тому числі, на рівні регіонів. У цьому плані актуальним стає переосмислення класичного, законодавчо визначеного переліку різновидів установ банківської системи та їх місця у сприянні соціально-економічному зростанню країни. Слід зазначити, що важлива роль в розвитку економіки держав з розвиненими ринковими механізмами належить таким банківським установам, як регіональні банки розвитку, що здійснюють діяльність в межах певної території. Вивчення досвіду функціонування банківських систем зарубіжних країн та його застосування в Україні може позитивно вплинути на соціально-економічний розвиток регіонів [3].

Теоретичні аспекти розвитку кредитно-фінансових відносин на міжнародному рівні за участі банків розвитку досліджували такі зарубіжні вчені як Р. Вос, К. Гвін, В. Жоши, Дж. Левіс, Д. Тузьє та інші. Проблеми функціонування регіональних банків розвитку та їх переваги для економіки України практично не досліджувалися. Однак такий вид банківських установ має свої переваги у стабілізації та розвитку фінансового ринку у мікро масштабах кожної держави. Тому в умовах сприяння в Україні розвитку, насамперед, великого банківського бізнесу, питання щодо підвищення ефективності діяльності регіональних банківських систем за участю регіональних банків розвитку потребує більш поглибленого дослідження.

У більшості розвинених країн світу регіональні банки розвитку зайняли суттєву нішу на фінансових ринках. Саме існування таких банків визначає умови функціонування і розвиток регіональної економіки. Так, у Бельгії, Німеччині, Польщі, США, Франції, Швеції та інших державах світу, банки розвитку навіть в умовах сучасних глобалізаційних процесів і консолідації банківського капіталу продовжують функціонувати та підтримувати економіку території своєї діяльності.

Економічну ефективність таких банків підтверджує Німеччина, де банк знаходиться під жорстким наглядом Фінансового відомства федеральної землі, яке може надавати розпорядження щодо його діяльності відповідно до діючого законодавства. З метою контролю за діяльністю банків розвитку такий орган може в будь-який час мати доступ до всієї документації для її вивчення і

перевірки, вимагати надання інформації і брати участь у засідання правління банку. Призначення членів ради директорів і правління здійснюється правлінням землі або правомочним відомством, що пояснюється підпорядкованістю банків цим місцевим організаціям.

Тому, на нашу думку, і на території адміністративно-територіальних одиниць в Україні доцільно було б розглянути питання створення регіональних банків розвитку. Ці банківські установи виконували б функцію координації роботи всіх банківських установ і сприяли б управлінню регіональними фінансовими потоками. Особливо це питання є актуальним сьогодні, коли Національний банк України трансформував власну організаційну структуру у напрямі перерозподілу управлінських повноважень, результатом якої стала централізація функцій управління регіональною банківською діяльністю.

Розробка концепції створення регіонального банку розвитку в кожній області, на нашу думку, має передбачати урахування потреб економіки регіону, інтересів власників, вимог органів нагляду та представників територіальної громади.

Регіональні банки розвитку повинні розглядатися як важливий інструмент реалізації державної інвестиційної політики, вони покликані сприяти економічному розвитку регіону, підвищуючи його інвестиційний клімат.

Діяльність регіонального банку розвитку повинна ґрунтуватися на спеціальних принципах, що відображають особливості його роботи, а саме:

1) потреби клієнтів, що формують його фінансову базу та здійснюють прямий вплив на розвиток економіки регіону (в першу чергу, до них відносяться малий та середній бізнес);

2) стратегія діяльності, орієнтована на підтримку розвитку економіки регіону, фінансування пріоритетних галузей.

В економічній літературі виділяють два підходи до трактування сутності банку розвитку як фінансового інституту [4]:

- що забезпечує довгострокове кредитування проектів з позитивними екстерналіями, що не мають достатнього кредитування інших фінансових установ;

- для економічного розвитку і регіональної інтеграції шляхом довгострокового фінансування чи полегшення фінансування проектів, що очікують позитивних екстерналій.

На нашу думку, сутність регіонального банку розвитку повинна розкривати його як таку установу, яка:

- є активним учасником функціонування економіки регіону;

- об'єднує фінансові регіональні ресурси та спрямовує діяльність банків регіону;

- формує власну ресурсну базу за рахунок місцевих ресурсів.

Регіональний банк розвитку – це банк, що створюється та реєструється на території певної області за участю органів регіональної влади, може надавати повний набір банківських послуг, брати участь у соціально-економічному розвитку адміністративно-територіальної одиниці, здійснювати управління розвитком регіональної банківської системи.

В умовах фінансово-економічної кризи підвалинами для створення регіонального банку розвитку слід віднести:

- необхідність вирішення регіональних проблем і завдань, які не завжди враховуються при розробці грошово-кредитної політики України;
- потреба у розвитку регіонального співробітництва і економічної інтеграції з метою спільного вирішення проблем регіональної економіки.

Завдання, які стоять перед регіональним банком розвитку, визначають специфіку його діяльності, зокрема:

- банк в межах всіх видів політики (державної, економічної, екологічної, зайнятості тощо) має здійснювати фінансування розвитку проектів галузей народного господарства, що мають на меті подальше удосконалення ринкової інфраструктури в регіоні;
- за дорученням і у відповідності з основними стратегічними напрямками діяльності міністерства має співпрацювати у здійсненні державних програм розвитку в тому регіоні, де провадить свою діяльність;
- банк здійснює управління і реалізацію майнових цінностей, наданих в довірче управління фінансовим відомством.

В Німеччині можна запозичити ідею подвійного підпорядкування регіонального банку:

- центральному банку: в Україні – Національному банку України (оскільки Представництва центрального банку України в регіонах лише представляють його інтереси, не здійснюючи управління банківською системою);
- місцевій владі: в Україні – обласним органам місцевого самоврядування.

Регіональна і місцева влада може брати участь у формуванні статутного капіталу таких банків. В Законі України «Про місцеве самоврядування» зазначається, що органи місцевого самоврядування можуть у межах законодавства створювати комунальні банки та інші фінансово-кредитні установи, виступати гарантами кредитів підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, розміщувати належні їм кошти в банках інших суб'єктів права власності, отримувати відсотки від їх доходів відповідно до закону із зарахуванням їх до доходної частини відповідного місцевого бюджету [2]. Діяльність регіонального банку розвитку повинна регламентуватися Законом України «Про банки і

банківську діяльність», де, на сьогодні не передбачено заборони створення такого виду банківської установи [1].

З метою підтримки муніципальних і державних програм розвитку в регіонах варто залучати як засновників ті міські та обласні структури, які безпосередньо будуть зацікавлені в проведенні цих програм, а саме:

- будівельні;
- комунальні;
- енергетичні;
- інфраструктурні тощо.

Створенню регіонального банку розвитку передуює окреслення цілей його діяльності:

1) економічний розвиток, що полягають у підвищенні економічної активності регіону за рахунок фінансування розвитку інфраструктурних проектів, підтримку малого та середнього бізнесу;

2) інноваційний розвиток, тобто фінансування інноваційних проектів за рахунок створених венчурних фондів;

3) соціальний розвиток, приймають участь в усуненні соціальних диспропорцій, розвиваючи сільське господарство та підтримуючи розвиток сільської місцевості;

4) екологічний розвиток, що передбачає фінансування екологічних проектів;

5) фінансова стабільність, тобто обов'язкова участь у забезпеченні стійкості фінансового ринку регіону.

Механізм діяльності регіонального банку розвитку, на нашу думку, може бути представлений наступним чином (рис. 1).

Основними перевагами діяльності регіональних банків розвитку для області їх розташування в сучасних умовах є:

- зацікавленість у розвитку економіки адміністративно-територіальної одиниці, в яку вкладають банківські інвестиції;

- застосування індивідуального підходу у обслуговуванні регіону, наслідком чого має стати підвищення довіри населення.

Враховуючи переваги таких банків, для їх створення та розвитку в Україні необхідно:

- переглянути й удосконалити законодавчу базу для створення регіональних банків розвитку, особливо щодо вимог мінімального розміру капіталу, норм резервування за профільними активними операціями, податкового навантаження;

- підтримувати такі спеціалізовані банки місцевою та регіональною владою участю у капіталі банку;

- сприяти посиленню довіри населення до регіональних невеликих за розміром банків, підкреслюючи їх стабільність та роль для регіону.

Рис. 1. Механізм функціонування Регіонального банку розвитку

Джерело: запропоновано автором

Таким чином, створення регіонального банку розвитку може мати суттєве значення для соціально-економічного розвитку регіонів України. Тому ми переконані, що варто вивчати досвід зарубіжних країн в напрямі розвитку регіональної банківської системи у взаємозв'язку з економічним потенціалом регіонів. Як наслідок, буде сформовано та реалізовано новий тип банку, який би ефективно виконував суспільно-економічні функції. Отже, розробка комплексної моделі розвитку регіонального банку є важливим аспектом досягнення рівноваги та забезпечення стійкого економічного зростання регіональної економіки.

Література

1. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III: станом на 01 січ. 2017 р. / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>. – Назва з екрана.

2. Про місцеве самоврядування [Електронний ресурс]: Закон України від 21.05.1997 № 280 / 97 – ВР: за станом на 01 січ. 2017 р. / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97>. – Назва з екрана.
3. Шиндер О. В. Роль регіонального банку розвитку в зміцненні фінансового потенціалу регіону / О. В. Шиндер // Організаційно-економічні проблеми регіонального розвитку в сучасних умовах: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції 22 квітня 2010 р. – Сімферополь: Таврічний національний університет ім. В. І. Вернадського, 2010. – С. 381-384.
4. Panizza U. Should the Government be in the Banking Business? The Role of State Owned and Development Banks / U. Panizza, E. Levy-Keyati, A. Micco. – Working Papers 1014. – Inter-American Development Bank. – 2004. – 16 p.

5.3. Support financial stability of the banking system: searche for alternative

5.3. Забезпечення фінансової стійкості банківської системи: пошук альтернативи

Формулювання амбітних цілей економічного зростання апріорі передбачає створення належних передумов їх реалізації. Однією з таких передумов без перебільшення є фінансова стійкість банківської системи, яка забезпечує спроможність банків протистояти потенційним ризикам, стабільність фінансового сектору в довгостроковому періоді в цілому. Сучасний етап трансформації банківської системи України супроводжується як загальним її перезавантаженням, з огляду на суттєві зміни в кількісному складі, так і якісними змінами, зокрема, в частині ліквідності, активів, фондування, фінансового результату та капіталу. З метою мінімізації можливих ризиків таких масштабних трансформаційних змін для системи в цілому виникає потреба в запровадженні в практику управління фінансовою стійкістю банківської системи дієвих механізмів капіталізації і реорганізації банків, припинення їх діяльності.

Проблематику фінансової стійкості банківської системи досліджують такі науковці, як В. Базилевич, І. Васильченко, З. Васильченко, О. Дзюблюк, О. Дмитрієва, В. Трохименко та інші. Висока мінливість ситуації в банківському секторі України зумовлює потребу в пошуку та науковому обґрунтуванні дієвих механізмів управління фінансовою стійкістю банківської системи. Перспективним у цьому плані, з точки зору, насамперед, запровадження належного наукового супроводу та потреб практики, виглядає напрям опрацювання спрощених процедур капіталізації, реорганізації та припинення діяльності банків.

Банківський сектор України нині проходить період глибинних перетворень, кінцева мета яких – забезпечення фінансової стабільності банківської системи як